

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

Кафедра теорії та методики дошкільної освіти

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ
З ПРИРОДОЮ В ЗДО»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта

УДК 502.171:330+373.2

С69

Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу

*«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»*

протокол № 12 від 25 травня 2023 року

Рецензенти:

Березовська Л. І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Біла О. О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та початкової освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Попова І.І. Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія та методика ознайомлення дітей з природою в ЗДО» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 012 Дошкільна освіта: метод. реком. Одеса, Університет Ушинського, 2023. 51 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія та методика ознайомлення дітей з природою в ЗДО» містять: передмову, загальну інформацію про навчальну дисципліну, теми лекційного курсу, плани практичних занять, питання для самоперевірки, вимоги до виконання самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань, тестові завдання, глосарій.

© Попова І.І. 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
1.1 Опис навчальної дисципліни	7
1.2 Критерії оцінювання за різними видами роботи	11
РОЗДІЛ 2. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ	15
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	18
3.1 Теми практичних занять	18
3.2 Розробки практичних занять	19
РОЗДІЛ 4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	34
РОЗДІЛ 5. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ	38
5.1 Приблизна тематика методичної теки	38
5.2 Методичні рекомендації оформлення теки	39
РОЗДІЛ 6. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ	40
6.1 Приклади тестових завдань для поточного контролю	40
ГЛОСАРІЙ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48

ВСТУП

Виховне значення природи важко переоцінити. Спілкування з природою позитивно впливає на людину, робить її добрішою, пробуджує в ній найкращі почуття. Особливо значущою є роль природи у вихованні дітей. В дошкільному закладі дітей знайомлять з природою у різні пори року, формують екологічний світогляд та сприяють екологічній вихованості дітей.

На основі здобутих знань у дітей формуються такі якості, як реалістичне розуміння явищ природи, допитливість, уміння спостерігати, логічно міркувати, естетично ставитися до всього живого, дотримуватись правил еколого доцільної поведінки. Любов до природи, навички гуманного ставлення до неї, турбота про живих істот народжує не тільки інтерес до природи, але і сприяє формуванню в дітей кращих рис характеру, як от працелюбність, повага до праці дорослих, які охороняють і примножують природні багатства.

Розв'язання цих важливих завдань з ознайомлення з природою та екологічного виховання дошкільнят значною мірою залежить від особистісної позиції майбутніх фахівців, їхнього екологічного світосприймання та вміння передати дітям своє ставлення до природи, розуміння власної ролі в її збереженні.

У зв'язку з цим очевидною є проблема забезпечення закладів дошкільної освіти висококваліфікованими компетентними кадрами, які можуть здійснювати якісний педагогічний супровід ознайомлення дітей дошкільного віку з природою та їх екологічного виховання.

Фахова дисципліна «Теорія і методика ознайомлення дітей з природою в ЗДО» – це складова блоку професійної підготовки майбутніх вихователів у закладах дошкільної освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

Мета навчальної дисципліни: підготовка педагогічних працівників для закладів дошкільної освіти, які здатні розв'язувати складні педагогічні завдання розвитку, навчання та виховання дітей раннього та дошкільного віку

через ознайомлення їх з природою.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

знати:

- явища і процеси з методики ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку із природою за педагогічними категоріями та поняттями, встановлювати між ними зв'язки та інтерпретувати їх;

- теоретичні положення методики як основи процесу ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку із природою;

- сутність і можливості використання знань у процесі ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку із природою;

- сутність безпеки діяльності учасників освітнього процесу і способів її забезпечення в системі дошкільної освіти;

- природу і психологічні закономірності розвитку в дітей раннього і дошкільного віку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій, володіння відповідними поняттями для позначення пізнавальної мотивації, пізнавальних дій;

- природу і психологічні закономірності розвитку в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про природне довкілля, властивості й відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в природному довкіллі); володіння відповідними поняттями для їх позначення;

- природу і психологічні закономірності формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі та довкіллі; володіння відповідними поняттями для їх позначення;

- природу і психологічні закономірності розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку; володіння відповідними поняттями для їх позначення.

вміти:

- застосовувати, узагальнювати і впорядковувати інформацію про явища і процеси з методики ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою;
- застосовувати засоби, методи, методики і технології ознайомлення дітей з природою з метою формування гармонійно розвиненої особистості;
- розв'язувати складні непередбачувані задачі і проблеми у процесі ознайомлення дітей з природою, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів;
- організувати діяльність учасників освітнього процесу в системі дошкільної освіти відповідно до чинних норм безпеки;
- володіння методиками педагогічного супроводу та підтримки розвитку в дітей раннього і дошкільного віку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій засобами природи, виявляти і оцінювати їх ефективність;
- застосовувати методики педагогічного супроводу та підтримки розвитку в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про природне довкілля, властивості й відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі, виявляти й оцінювати їх ефективність;
- застосовувати методики навчання, педагогічного супроводу та підтримки формування в дітей раннього й дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки й діяльності в побуті, природі та довкіллі, виявляти й оцінювати їх ефективність;
- застосовувати методики педагогічного супроводу та підтримки розвитку в дітей раннього і дошкільного віку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості, виявляти й оцінювати їх ефективність.

РОЗДІЛ 1.
ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Статус дисципліни: <i>Обов'язкова</i>	
Модулів – 1	Спеціальність: 012 Дошкільна освіта	Мова навчання: українська	
Змістових модулів – 2		Рік підготовки:	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: методична тека		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр:	
		3	3
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 4,7 год.	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	10 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	10 год.
Вид контролю: екзамен			

1.2 Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Відсутня мотивація до вирішення навчальних завдань
	1 бал	Обізнаний із закономірностями, принципами, метою, завданнями тощо, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; виявляє обізнаність із типовими ознаками і специфікою освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку; обізнана із особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способами їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей дошкільного віку при ознайомленні з природою; виявляє обізнаність щодо типів планування освітнього процесу в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності; виявляє прагнення до збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей; обізнаний із технологіями організації розвивального природно-екологічного середовища в різних групах дошкільного віку; дотримується умов безпеки життєдіяльності дітей.
	2 бали	Визначає педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в

		<p>роботі з дітьми від народження до навчання у школі; визначає типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку; визначає особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей дошкільного віку при ознайомленні з природою; виявляє здатність до планування освітнього процесу в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності; виявляє вміння і навички для збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей; використовує технології організації розвивального природно-екологічного середовища в різних групах дошкільного віку; дотримується умов безпеки життєдіяльності дітей.</p>
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань з ознайомлення дітей з природою.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та

		за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією відповідно до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
ІНДЗ (методична тека)	0-2 бали	Зміст відповідає предмету завдання, має загальний інформативний характер, демонструє несамотійність у розв'язанні завдань, дидактичний матеріал не визначає ключову практичну проблему і не відповідає змісту

	0-5 балів	Зміст відповідає предмету завдання, має описовий характер, граматично не вчитаний текст, не визначає ключову практичну і дидактичну проблему
	0-8 балів	Зміст відповідає предмету завдання, містить добре структурований інформативний матеріал, оригінально оформлений, визначає ключову практичну проблему.
	0-10 балів	Зміст відповідає предмету завдання, характеризує сучасний компетентнісний підхід і відповідає практиці дошкільної освіти; робота носить самостійний, творчий характер, містить, аналітико-синтетичні, практико-зорієнтовані ігрові завдання

Критерії оцінювання підсумкового контролю (усний екзамен)

Для навчальної дисципліни «Теорія та методика ознайомлення дітей з природою в ЗДО» за навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі з них; має фрагментарні уявлення з предмету вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати

	думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з огріхами
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки, виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90–100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни, виконуючи практичні завдання ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку із природою. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну думку в розглядуваних питаннях та рішеннях. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість у тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82–89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати

	<p>теоретичні положення при вирішенні практичних задач з методики ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.</p>
<p>Добре (74–81 С)</p>	<p>Здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок, які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо зміни психологічних форм, методів освітньо-виховної роботи з ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.</p>
<p>Задовільно (64–73 D)</p>	<p>Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила, морально-етичні норми психологічного аспекту ознайомлення дітей з природою.</p>
<p>Задовільно (60–63 E)</p>	<p>Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо організації освітньо-виховної роботи з ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою несистемні,</p>

	<p>фрагментарні. Виконання практичних завдань формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички та відсутнє глибоке розуміння методології процесу ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою.</p>
Незадовільно (35-59 FX)	<p>Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання екзамену.</p>

РОЗДІЛ 2.

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Змістовий модуль 1. Загальні і наукові засади методики ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою

Тема 1. Організація природничо-екологічного середовища в закладі дошкільної освіти

Термін «природа», його визначення. Екопарадигма та антропоцентризм: методологія. Природничо-екологічна компетентність за Базовим компонентом дошкільної освіти. Поняття «природничо-екологічне середовище», його характеристика. Ідея створення природничо-екологічного середовища закладу дошкільної освіти. Куточок природи, його компоненти та вимоги до наповнення.

Тема 2. Технологія активізації навчально-пізнавальної діяльності дітей раннього і дошкільного віку в ході ознайомлення з природою

Дидактичні засади організації природничо-екологічного середовища закладу дошкільної освіти. Ділянка закладу дошкільної освіти як компонент освітнього простору. Вимоги до планування та озеленення ділянки дошкільного закладу. Екологічна стежина, її складові, вимоги до створення та методика освітньо-виховної роботи в екологічній стежині.

Тема 3. Сучасні підходи до процесу ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою

Інтегративний та екологічний підходи до процесу ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою. Хронологія та характеристика етапів становлення й розвитку методики ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою. Актуальність педагогічних ідей використання природи у вихованні особистості дитини у спадщині видатних діячів освіти України. Альтернативні сучасні педагогічні технології ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою: педагогічні умови, принципи, методи, форми.

Тема 4. Освітній вектор методики ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою

Вимоги за Базовим компонентом дошкільної освіти та програмове забезпечення процесу ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою. Умови реалізації освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі» Державного стандарту дошкільної освіти. Види діяльності, пріоритетні для формування природничо-екологічної компетентності дитини дошкільного віку.

Змістовий модуль 2. Методика ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою

Тема 5. Методика формування загальних уявлень про природу планети Земля та Всесвіту у дітей раннього і дошкільного віку

Зміст та завдання з формування загальних уявлень про природу планети Земля та Всесвіту у дітей раннього і дошкільного віку згідно вимог Базового компонента дошкільної освіти України та чинних комплексних і парціальних програм розвитку, навчання і виховання дітей. Формування у дітей дошкільного віку географічних понять. Особливості формування елементарних уявлень про природу планети Земля і Всесвіт у дітей від трьох років. Легенди, методика читання у процесі формування у дітей старшого дошкільного віку елементарних уявлень про Всесвіт. Засоби моніторингу рівнів сформованості уявлень про природу планети Земля та Всесвіту у дітей раннього і дошкільного віку. Сучасні дослідження.

Тема 6. Методика формування системних знань про рослинний і тваринний світ у дітей раннього і дошкільного віку

Поняття «системні знання». Зміст та завдання з формування системних знань про рослинний і тваринний світ у дітей раннього і дошкільного віку згідно вимог Базового компонента дошкільної освіти України та чинних комплексних і парціальних програм розвитку, навчання і виховання дітей. Особливості методики проведення занять милування природою з дітьми різних вікових груп. Засоби моніторингу рівнів сформованості системних знань про рослинний і тваринний світ у дітей раннього і дошкільного віку. Сучасні дослідження.

Тема 7. Методика виховання еколого доцільної поведінки в дітей дошкільного віку

Зміст та завдання з виховання еколого доцільної поведінки у дітей раннього і дошкільного віку згідно вимог Базового компонента дошкільної освіти України та чинних комплексних і парціальних програм розвитку, навчання і виховання дітей. Сучасні форми, методи та технології формування еколого доцільної поведінки у дітей дошкільного віку. Сучасні дослідження.

Тема 8. Педагогічна взаємодія закладу дошкільної освіти і родини з ознайомлення дітей з природою

Поняття й сутність проектування системи педагогічної взаємодії закладу дошкільної освіти і родини з ознайомлення дітей з природою. Зміст взаємодії ЗДО і батьків з проблеми ознайомлення з природою та екологічного виховання дітей дошкільного віку. Форми і технології формування екологічної культури батьків вихованців закладів дошкільної освіти.

РОЗДІЛ 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

3.1 Теми практичних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	<i>Практичне заняття «Основні підходи до організації куточку природи в ЗДО»</i>	2	
2.	<i>Практичне заняття «Облаштування й озеленення ділянки в ЗДО»</i>	2	2
3.	<i>Практичне заняття «Форми ознайомлення дітей дошкільного віку з природою»</i>	2	
4.	<i>Практичне заняття «Спостереження як основний метод у роботі з ознайомлення дітей з природою»</i>	2	
5.	<i>Практичне заняття «Засоби та способи фіксації знань дітей дошкільного віку про природу»</i>	2	2
6.	<i>Практичне заняття «Організація праці дошкільнят у природі»</i>	2	
7.	<i>Практичне заняття «Прогнозування погоди та використання її прикмет у роботі з дошкільниками»</i>	2	
8.	<i>Практичне заняття «Ігрова діяльність як засіб ознайомлення дошкільників із природою»</i>	2	
9.	<i>Практичне заняття «Організація природничої дослідно-експериментальної роботи дітей в умовах ЗДО»</i>	2	2
10.	<i>Практичне заняття «Використання моделювання у роботі з ознайомлення дітей дошкільного віку із природою»</i>		
Усього:		20	6

3.2 Розробки практичних занять

Тема 1. Практичне заняття «Основні підходи до організації куточку природи в ЗДО»

Форма організації на занятті (робота в мікрогрупі)

Мета: закріпити і систематизувати теоретичні знання, сприяти формуванню у студентів практичних навичок планування куточку природи, добору й утримання рослин і тварин у куточку природи в умовах дошкільного закладу.

Питання для обговорення:

1. Куточок природи в умовах дошкільного закладу, його виховне значення, вимоги до його облаштування і змісту.
2. Рослини в куточку природи в різних вікових групах.
3. Рекомендації щодо утримання тварин в куточку природи (ссавці, земноводні, риби, птахи) в різних вікових групах.

Практичні завдання:

1. Скласти картотеку рослин у куточку природи для різних вікових груп закладу дошкільної освіти.
2. Скласти орієнтовний перелік предметів догляду за рослинами в куточку природи для різних вікових груп закладу дошкільної освіти.
3. Скласти описову розповідь про рослини і тварини в куточку природи для однієї з вікових груп (на вибір): уявне розміщення, естетичний вигляд, зміст тощо - згідно до програмових і санітарно-гігієнічних вимог.
4. Скласти ігри-ребуси за темами «Кімнатні рослини», «Рослини акваріуму», «Тварини куточка природи» (кожен студент складає 1 ребус).

Рекомендована література

1. Беленька Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2012. 112 с.
2. Бочелюк О. І., Горопаха Н. М. Кімнатне квітникарство в дошкільному закладі. Вид. 2-ге, доп. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2012. 240 с.

3. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основ природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.:Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук: ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

4. Калашник В., Курлянцева О. Екологічна стежина для розвитку дитини. Дошкільне виховання. 2011. №4. С. 27-29.

5. Основи природознавства з методикою. Методичні рекомендації для студентів вищих педагогічних навчальних закладів освіти спеціальності 6.01.01.01. «Дошкільна освіта» / Уклад. О.П. Соцька, Г.І. Молодецька. Одеса: ТОВ «Удача», 2012. 53 с.

Тема 2. Практичне заняття «Облаштування й озеленення ділянки в ЗДО»

Форма організації на занятті (робота в мікрогрупі)

Мета: сприяти успішному засвоєнню знань і практичних умінь у студентів з питань облаштування й озеленення ділянки в ЗДО.

Питання для обговорення:

1.Значення ділянки для проведення освітньої роботи з ознайомлення дітей з природою.

2. Озеленення ділянки (відбір і розміщення дерев, кущів, витких рослин, багаторічних квітучих рослин, влаштування газонів).

3. Значення, організація й облаштування городу в умовах ЗДО.

4. Облаштування квітника в умовах ЗДО.

5. Вимоги до рослин, що висаджуються на городі у різних вікових групах.

6. Підготовка розсади та насіння до висадки в ґрунт.

Практичне завдання

1.Розробити і презентувати картотеку городніх культур на території ЗДО в різних вікових групах.

2. Розробити і презентувати картотеку декоративних рослин на території ЗДО в різних вікових групах.

3. Намалювати план-схему розміщення ділянки ЗДО з рослинністю (попередньо розробивши умовні позначки).

Рекомендована література

1.Беленька Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2012. 112 с.

2. Бочелюк О. І., Горопаха Н. М. Кімнатне квітникарство в дошкільному закладі. Вид. 2-ге, доп. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2012. 240 с.

3. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.:Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук: ПП «Бітарт», 2019. – 46 с.

4. Черняк В. М., Бочелюк О. І. Озеленення ділянки дошкільного навчального закладу: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів та педагогічних працівників. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2010. 392 с.

5. Основи природознавства з методикою. Методичні рекомендації для студентів вищих педагогічних навчальних закладів освіти спеціальності 6.01.01.01. «Дошкільна освіта» / Уклад. О.П. Соцька, Г.І. Молодецька. Одеса: ТОВ «Удача», 2012. 153 с.

Тема 3. Практичне заняття «Форми ознайомлення дітей дошкільного віку з природою»

Форма організації на занятті (робота в мікрогрупі)

Мета: закріпити знання студентів щодо форм організації освітньої роботи з ознайомлення з природою та з екологічного виховання дітей дошкільного віку.

Питання для обговорення:

1. Заняття – форма організації при ознайомленні дітей із природою. Види занять.

2. Екскурсія як форма ознайомлення дошкільників з природою в природних умовах.

3. Цільові прогулянки як форма ознайомлення дітей із природою.

Практичні завдання:

1. Скласти перелік видів занять із ознайомлення з природою, які використовуються у різних вікових групах, заповнивши таблицю 1.

Таблиця

Види занять з ознайомлення дошкільників з природою

Вікова група	Види занять
1-а молодша	
2-а молодша	
Середня	
Старша	

2. Підготувати конспекти комплексного та інтегрованого занять з ознайомлення дітей із природою (вікова група на вибір студента).

3. Скласти конспект екскурсії в природу (вікова група на вибір студента).

4. Розробити тематику цільових прогулянок з метою ознайомлення дітей із природою у різних вікових групах.

5. Розробити тематику екскурсій щодо ознайомлення дітей із природою для різних вікових груп.

Рекомендована література

1. Беленька Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік : навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2013. 115 с.

2. Горопаха Н. М. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.

3. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основи природознавства з методикою в схемах и таблицях: навч. Посіб. / упоряд. Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук: ПП» Бітард», 2019. – 46 с.

4. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка / К. Л. Крутій, І. Б. Стеценко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2017. 124 с.

5. Ситникова Г. Ю. Система роботи з формування екологічної освіти та виховання дітей молодшого дошкільного віку. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2011. 276 с.

Тема 4: Практичне заняття «Спостереження як основний метод у роботі з ознайомлення дітей з природою»

Форма організації на занятті (робота в мікрогрупі)

Мета: систематизувати знання студентів про спостереження як основний метод при ознайомленні з живою та неживою природою

Питання для обговорення:

1. Поняття і сутність спостереження, його роль в ознайомленні дошкільнят з живою та неживою природою.
2. Види спостережень, їх характеристика.
3. Зміст спостережень на заняттях, прогулянках та екскурсіях.
4. Спостереження за рослинами та тваринами у куточку природи.
5. Вимоги до проведення спостережень та методика їх проведення.
6. Способи фіксації дітьми результатів спостереження.

Практичні завдання:

1. Розробити конспект епізодичного спостереження за рослиною (на вибір студента) для дітей молодшої групи.
2. Розробити конспект епізодичного спостереження за твариною (на вибір студента) для дітей середньої групи.

Рекомендація: в конспекті спостереження вказати тему (об'єкт), мету, словникову роботу, хід спостереження (система запитань до дітей, художнє слово).

3. Розробити цикл спостережень за рибками в акваріумі для дітей старшого дошкільного віку (на тиждень).

4. Розробити цикл спостережень за зростанням та розвитком рослин (посадка цибулі, гілочка у воді тощо) на місяць.

5. Розробити цикл спостережень за сезонними явищами у природі (на тиждень).

Рекомендація: в циклах спостережень вказати тему (об'єкт) і мету, запитання до дітей у ході спостереження.

Рекомендована література

1. Беленька Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2012. 112 с.

2. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основ природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.:Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук: ПП «Бітарт», 2019. 46 с.

3. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка / К. Л. Крутій, І. Б. Стеценко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2017. 124 с.

4. Основи природознавства з методикою. Методичні рекомендації для студентів вищих педагогічних навчальних закладів освіти спеціальності 6.01.01.01. «Дошкільна освіта»/ Уклад. О.П. Соцька, Г.І. Молодецька. Одеса: ТОВ «Удача», 2012. 153 с.

Тема 5. Практичне заняття «Засоби та способи фіксації знань дітей дошкільного віку про природу»

Форма організації на занятті (робота в мікрогрупі)

Мета: Сформувати знання про основні засоби фіксації знань дітей про природу та методичні засади їх використання, формувати вміння організації роботи з фіксації знань дітей про природу.

Запитання для обговорення:

1. Значення фіксації спостережень. Класифікація методів фіксації спостережень.
2. Вікова динаміка формування навичок реєстрації спостережуваних природних явищ.
3. Ведення документації щодо фіксації спостережень.
4. Фіксація натуральних об'єктів.
5. Вимоги до складання гербаріїв, колекцій, букетів.

Практичні завдання.

1. Замалювати схематично варіанти календарів природи та погоди у різних вікових групах (попередньо розробивши умовні позначки).
2. Скласти тематику ботанічних колекцій для різних вікових груп (на вибір студента).
3. Проаналізувати малюнки дітей, що відображають одну з тем ознайомлення дітей із природою, зробити висновок.

Рекомендована література

1. Беленька Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2012. 112 с.
2. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основ природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.:Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук: ПП «Бітарт», 2019. 46 с.
3. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка / К. Л. Крутій, І. Б. Стеценко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2017. 124 с.
4. Ситникова Г. Ю. Система роботи з формування екологічної освіти та виховання дітей молодшого дошкільного віку. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2011. 276 с.

Тема 6. Практичне заняття «Організація праці дітей дошкільного віку у природі»

Форма організації на занятті (робота в мікрогрупі)

Мета: Систематизувати знання студентів про своєрідність праці дошкільнят у природі, сприяти формуванню первинних практичних навичок організації праці дітей у природі.

Питання для обговорення:

1. Роль дитячої праці в ознайомленні з природою.
2. Педагогічні та гігієнічні вимоги до організації праці дітей у природі.
3. Взаємозв'язок трудового та екологічного виховання дітей.
4. Організація праці в куточку природи та на ділянці дитячого садка.
5. Методичне керівництво працею дітей у природі.
6. Використання ігрових прийомів у керівництві працею дітей.
7. Педагогічна оцінка дитячої праці.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати та описати зміст праці в куточку природи та на земельній ділянці (вікова група на вибір студента).
2. Заповнити таблицю формування загальних та спеціальних трудових навичок та умінь при організації праці в куточку природи з догляду за рослинами.
3. Заповнити таблицю загальних та спеціальних трудових навичок та умінь догляду за тваринами.

Таблиця

Види трудових навичок дітей дошкільного віку

Загальні навички й уміння	Спеціальні навички й уміння

4. Скласти перелік предметів догляду за рослинами та за тваринами.

5. Скласти гігієнічні вимоги до організації праці дітей в природі.

Рекомендована література

1. Баластрік Г., Організація практичної діяльності дітей в природі // Дитячий садок. 2011. С.25-26.
2. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.:Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. – Кременчук: ПП «Бітарт», 2019. 46 с.
3. Беленька Г. «Базова програма «Я у Світі» про трудове виховання дітей молодшого дошкільного віку» ж. «Вихователь-методист дошкільного закладу № 10, 2010. 18 с.
4. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка / К. Л. Крутій, І. Б. Стеценко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2017. 124 с.
5. Погорелова Л. «Створення умов для реалізації трудового виховання дітей у дитячому садку» ж. «Вихователь-методист дошкільного закладу» № 10, 2010. 33 с.

Тема 7. Практичне заняття «Прогнозування погоди та використання її ознак у роботі з дітьми дошкільного віку»

Форма організації на занятті (робота в мікрогрупі)

Мета: вправляти студентів у прогнозуванні погоди та її зміни шляхом спостереження та порівняння відповідно до ознак.

Запитання для вивчення:

1. Клімат та його значення в природі та житті людини.
2. Погода та її властивості. Несприятливі метеорологічні явища.
3. Спостереження за погодою у роботі з дошкільнятами, його значення для ознайомлення дітей дошкільного віку з природою, фіксація результатів спостереження.

Практичні завдання:

1. Розробити тематику та запитання до циклу спостережень за погодою для дітей старшого дошкільного віку.

2. Створити модель щоденника (календаря погоди) для дітей старшого дошкільного віку (схема, малюнок тощо).

3. Розробити умовні позначення спостереження за погодою для оформлення щоденника спостережень (для організації фіксації результатів за погодою з дітьми старшого дошкільного віку).

Умовні позначення

Дощ -

Ясно -

Сніг -

Хмарно -

Град -

Туман -

Гроза -

Іній -

Веселка -

Ожеледиця -

Сонячно -

Завірюха -

Роса -

Безвітряно -

Легкий вітерець -

Вітер північно-західний -

Вітер північно-східний -

Вітер південно-західний -

Вітер південно-східний -

Рвучкий -

Шквал -

4. Заповнити таблицю спостережень за погодою за допомогою цих умовних позначок за 1 – 3 дня

Таблиця

Щоденник спостережень

Дата	Темпера-тура	Вітер		Хмари	Опади	Інші метеорологічні явища
		Сила	Напрямок	Кількість, форма, напрямок руху		

5. Перерахувати деякі ознаки стійкої ясної погоди, використовуючи явища живої та неживої природи.

6. Назвати ознаки погіршення погоди.

Примітка: При визначенні ознак погоди можна використовувати народні прикмети, вказати рослини (тварини) - барометри, прислів'я, приказки про природу, погоду.

Рекомендована література

1. Беленька Г.В. Природничі науки / Г.В. Беленька. К.: Шкільний світ, 2011.
2. Беленька Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2012. 112 с.
3. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основ природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.:Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук: ПП «Бітарт», 2019. 46 с.
4. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка / К. Л. Крутій, І. Б. Стеценко. Запоріжжя: ТОВ “ЛПІС” ЛТД, 2017. 124 с.

5. Основи природознавства з методикою. Методичні рекомендації для студентів вищих педагогічних навчальних закладів освіти спеціальності 6.01.01.01. «Дошкільна освіта» / Уклад. О.П. Соцька, Г.І. Молодецька. – Одеса: ТОВ «Удача», 2012. – 153 с.

Тема 8. Практичне заняття «Ігрова діяльність як засіб ознайомлення дошкільників із природою»

Форма організації на занятті (робота в мікрогрупі)

Мета: систематизувати знання про ігрову діяльність як засіб ознайомлення дошкільників з природою.

Запитання для обговорення:

1. Гра як засіб ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.
2. Дидактичні ігри природничого змісту (з натуральними предметами природи, з картинками рослин та тварин, настільні ігри, з іграшками).
3. Рухливі та народні ігри на природничу тематику.
4. Сюжетно-рольові ігри з природничим сюжетом.

Практичні завдання

1. Дібрати (або розробити) та описати (назва, мета, матеріал, правила, хід) дидактичні ігри та ігрові вправи з ознайомлення дошкільнят з природою та дати методичні рекомендації щодо їх використання (не менше 5-ти).
2. Дібрати та описати (назва, мета, матеріал, хід) народні, рухливі ігри з природничої тематики, запропонувати варіанти їх використання.
3. Розробити сюжетно-рольову гру на природничу тематику: назва, мета, ролі, обладнання, сюжет, прийоми керівництва.

Рекомендована література

1. Беленька Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2012. 112 с.
2. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основ природознавства з методикою в

схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.:Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. – 46 с.

3. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка / К. Л. Крутій, І. Б. Стеценко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2017. 124 с.

4. Лисенко Н.В. Теорія і практика екологічної освіти: Дошкільник – педагог. Навчально-методичний посібник для ВНЗ. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.

5. Ситникова Г. Ю. Система роботи з формування екологічної освіти та виховання дітей молодшого дошкільного віку. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2011. 276 с.

Тема 9. Практичне заняття «Організація природничої дослідно-експериментальної роботи в умовах ЗДО»

Форма організації на занятті (круглий стіл)

Мета: закріпити та систематизувати знання студентів про дитяче природниче експериментування та методику його організації в умовах ЗДО.

Питання для обговорення:

1. Дитяче експериментування як засіб навчання.
2. Зв'язок дитячого експериментування з іншими видами діяльності.
3. Особливості дитячого експериментування.
4. Класифікація спостережень та експериментів.
5. Демонстраційні спостереження та експерименти.
6. Фронтальні спостереження та експерименти.
7. Методичні вимоги до підготовки та проведення експериментів.

Практичні завдання:

1. Скласти перелік правил безпеки під час організації роботи з живими об'єктами.
2. Розробити вимоги до об'єктів експериментування.

3. Розробити рекомендації для проведення експериментування в різних вікових групах.

4. Розробити зміст простих дослідів (всього 3 - 4): а) на прикладі неживої природи (сонце, повітря, вода, ґрунт); б) на прикладі природних явищ (грім і блискавка); в) на прикладі рослин тощо.. (назва, мета, обладнання, хід).

Рекомендована література

1. Беленька Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік : навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2012. 112 с.

2. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основ природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.:Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук: ПП «Бітарт», 2019. – 46 с.

3. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка / К. Л. Крутій, І. Б. Стеценко. Запоріжжя: ТОВ “ЛПКС” ЛТД, 2017. 124 с.

Тема 10. Практичне заняття «Використання моделювання у роботі з ознайомлення дітей дошкільного віку із природою»

Форма організації на занятті (робота в мікрогрупі)

Мета: закріпити та систематизувати знання студентів про моделі та моделювання як метод у системі роботи з ознайомлення дітей з природою.

Питання для обговорення:

1. Моделювання як засіб дослідження. Значення моделювання у роботі з ознайомлення дошкільників з природою.

2. Види моделей та їх характеристика. Моделююча діяльність дітей дошкільного віку.

3. Методика використання моделей у процесі ознайомлення дошкільнят із природою.

4. Керівництво моделюванням дошкільнят.

Практичні завдання:

1. Розробити вимоги до виготовлення моделей різних видів.
2. Уявити та описати або замалювати моделі будь-яких знайомих та незнайомих дітям об'єктів живої та неживої природи.
3. Дібрати або розробити дидактичні ігри на природничу тематику з використанням моделей (назва, мета, правила, хід, надати схематичний вигляд моделі, що використовується).

Рекомендована література

1. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основ природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.:Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. Кременчук: ПП «Бітарт», 2019. 46 с.
2. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка / К. Л. Крутій, І. Б. Стеценко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2017. 124 с.
3. Ситникова Г. Ю. Система роботи з формування екологічної освіти та виховання дітей молодшого дошкільного віку. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2011. 276 с.

РОЗДІЛ 4.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Організація природничо-екологічного середовища в закладі дошкільної освіти

Питання для самостійної роботи

1. Термін «природа», його визначення.
2. Показники природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку згідно з вимогами Базового компоненту дошкільної освіти.
3. Природничо-екологічне середовище у дошкільних закладах в інших країнах.

Завдання для самостійної роботи

Скласти опис природничо-екологічного середовища в ЗДО, де студент проходить педагогічну практику (форма опису довільна).

Тема 2. Технологія активізації навчально-пізнавальної діяльності дітей раннього і дошкільного віку

Питання для самостійної роботи

1. Форми організації освітньої діяльності з ознайомлення з природою та екологічного виховання дітей дошкільного віку.
2. Ознайомлення з природою та екологічне виховання дітей дошкільного віку в процесі організації різних видів діяльності.
3. Зміст організації екологічної стежини, вимоги до створення.
4. Прийоми керівництва діяльністю дітей в екологічній стежині.

Завдання для самостійної роботи

Виписати вимоги до планування та озеленення ділянки дошкільного закладу. «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів» (МОЗ України від 24.03.2016 р. №234).

Тема 3. Сучасні підходи до процесу ознайомлення дітей раннього і

дошкільного віку з природою

Питання для самостійної роботи

1. Екологічний підхід до процесу ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою.
2. Погляди В.О. Сухомлинського на роль природи у вихованні дітей.
3. Сучасні технології екологічного виховання дітей дошкільного віку.

Завдання для самостійної роботи

Дібрати, вивчити та скласти короткі тези змісту наукової статті, присвяченої сучасним підходам до ознайомлення з природою та екологічного виховання дітей дошкільного віку.

Тема 4. Освітній вектор методики ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою

Питання для самостійної роботи

1. Умови реалізації освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі» Державного стандарту дошкільної освіти.
2. Зміст програм виховання дітей дошкільного віку з ознайомлення з природою та екологічного виховання дітей дошкільного віку (програма ЗДО на вибір студента).
3. Види діяльності, пріоритетні для формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Завдання для самостійної роботи

Письмово скласти перелік завдань з ознайомлення з природою та екологічного виховання дітей дошкільного віку (на основі аналізу програми ЗДО, програма на вибір студента).

Тема 5. Методика формування загальних уявлень про природу планети Земля та Всесвіту у дітей раннього і дошкільного віку

Питання для самостійної роботи

1. Зміст та завдання з формування загальних уявлень про природу планети Земля та Всесвіту у дітей раннього і дошкільного віку згідно вимог чинних комплексних і парціальних програм розвитку, навчання і виховання дітей.

2. Методи формування у дітей дошкільного віку географічних понять.

3. Роль художньої літератури, легенд у формуванні у дітей старшого дошкільного віку елементарних уявлень про Всесвіт.

Завдання для самостійної роботи

Дібрати, вивчити та скласти короткі тези змісту публікації, присвяченої сучасним підходам до ознайомлення дітей з природою планети Земля та Всесвітом.

Тема 6. Методика формування системних знань про рослинний і тваринний світ у дітей раннього і дошкільного віку

Питання для самостійної роботи

1. Зміст знань дітей дошкільного віку про природу.

2. Зміст та завдання з формування системних знань про рослинний і тваринний світ у дітей раннього і дошкільного віку згідно вимог чинних комплексних і парціальних програм розвитку, навчання і виховання дітей в ЗДО.

3. Методи та технології формування знань у дітей дошкільного віку про рослинний та тваринний світ.

Завдання для самостійної роботи

Дібрати, вивчити та скласти короткі тези змісту наукової статті, присвяченої педагогічній проблемі формування знань про рослинний та тваринний світ у дітей дошкільного віку.

Тема 7. Методика виховання еколого доцільної поведінки в дітей дошкільного віку

Питання для самостійної роботи

1. Поняття та сутність еколого доцільної поведінки дошкільників.
2. Зміст та завдання з виховання еколого доцільної поведінки у дітей раннього і дошкільного віку згідно вимог чинних комплексних і парціальних програм розвитку, навчання і виховання дітей.
3. Методи та технології формування еколого доцільної поведінки дітей дошкільного віку.

Завдання для самостійної роботи

Дібрати, вивчити та скласти короткі тези змісту публікації, присвяченої сучасним підходам до екологічного виховання дітей дошкільного віку.

Тема 8. Педагогічна взаємодія закладу дошкільної освіти і родини з ознайомлення дітей з природою*Питання для самостійної роботи*

1. Завдання ЗДО щодо організації просвітницької діяльності з батьками дітей дошкільного віку щодо ознайомлення з природою та екологічного виховання дітей дошкільного віку.
2. Інноваційні форми взаємодії з батьками щодо ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.
3. Методи взаємодії з батьками дітей дошкільного віку щодо їх ознайомлення з природою.

Завдання для самостійної роботи

Скласти текст пам'ятки чи консультації для батьків щодо ознайомлення з природою та екологічного виховання дітей дошкільного віку (тема на вибір студента).

РОЗДІЛ 5.

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

3.1 Приблизна тематика методичної теки

Студентам пропонується виконати індивідуальні навчально-дослідні завдання у формі розробки методичної теки з проблем ознайомлення з природою та екологічного виховання дітей дошкільного віку.

Приблизна тематика методичної теки:

«Організації пізнавальної діяльності дітей у куточку природи закладу дошкільної освіти»

«Екологічна стежина в закладі дошкільної освіти»

«Ознайомлення дітей з лікарськими рослинами куточка природи»

«Організація куточку лісу на ділянці закладу дошкільної освіти»

«Ознайомлення дітей з Космосом, планетами Сонячної системи Чумацький Шлях»

«Стежками далеких планет»

«Екологічний кодекс мешканця планети Земля»

«Космонавт – посланець людства в космос»

«У гармонії з природою»

«Ознайомлення дітей з тваринним та рослинним світом планети Земля»

«Метеомайданчик як засіб екологічного виховання»

«Міні-лабораторія як засіб екологічного виховання дітей дошкільного віку»

«Організація та утримання кімнати природи для екологічного виховання дітей дошкільного віку»

«Ознайомлення дітей з природою рідного краю»

«Зміст куточків дослідно-експериментальної діяльності для екологічного виховання дітей дошкільного віку»

«Організація та керівництво елементарною природничою пошуковою діяльністю дітей дошкільного віку»

3.2 Методичні рекомендації оформлення методичної теки

Група студентів має розподілити між собою всі теми для виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з розробки методичної теки. Кожен студент виконує одне завдання.

До методичної теки відповідно до обраної теми можуть входити: добірка конспектів занять, дидактичних ігор, моделей, методичних розробок та рекомендацій, добірка художніх творів природничого характеру, наочного матеріалу, опис технологій з прикладами методів ознайомлення з природою тощо.

Студент готує естетично оформлену методичну теку на паперовому або електронному носії (титульна сторінка, зміст, методичний матеріал, список використаних джерел). Виконане індивідуальне завдання студент презентує через заздалегідь підготовлену коротку мультимедійну презентацію.

Передбачається використання даної методичної теки під час проходження педагогічної практики та в роботі на посаді вихователя в ЗДО.

РОЗДІЛ 6.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

6.1 Приклади тестових завдань для поточного контролю

Обрати одну правильну відповідь.

1. Методика ознайомлення дітей з природою вивчає:

а) процес ознайомлення дітей з природою, виховання та розвиток дітей засобами природи

б) біологічне утримання тварин в куточку природи

в) агротехніку обробки ґрунтів

г) процес вирощування та висадження розсади

2. Методика ознайомлення дітей з природою відноситься до:

а) біологічних наук

б) педагогічних наук

в) філософських наук

г) соціальних наук

3. У процесі ознайомлення дошкільників з природою вирішуються такі завдання:

а) розвиток мови і мислення дітей; їх сенсорне виховання

б) розвиток у дітей пізнавальних інтересів і спостережливості, формування у них наукових знань про природу, їх моральне, естетичне, фізичне, економічне виховання, логіка

в) економічне виховання дітей

г) правове виховання дітей

4. Тип заняття, на якому діти отримують перші елементарні уявлення про природу:

а) узагальнюючий тип

б) первинно-ознайомлювальний тип

в) поглиблено-пізнавальний

г) підсумковий тип

5. Яка форма ознайомлення дітей з природою є нетрадиційною?

- а) заняття
- б) екскурсія
- в) природоохоронна акція
- г) панорама добрих справ

6. Яка форма проведення заняття з ознайомлення з природою проводиться з метою узагальнення і систематизації знань про природу?

- а) підсумкова бесіда
- б) екскурсія
- в) спостереження у природі
- г) розглядання пейзажної картини

7. Який метод ознайомлення дітей з природою не відноситься до словесних?

- а) розповідь вихователя
- б) дослід
- в) бесіда
- г) читання творів художньої літератури

8. Який метод сприяє формуванню первинних емпіричних уявлень про об'єкти природи:

- а) розповідь вихователя
- б) спостереження
- в) моделювання
- г) дослід

9. Оберіть об'єкт куточку природи у групах ЗДО, який знаходяться в ньому постійно:

- а) макети
- б) акваріум з рибками
- в) композиції з природного матеріалу
- г) розсада овочів

10. Який метод ознайомлення з природою сприяє формуванню в дітей первинних знань про природні об'єкти?

- а) дидактична гра
- б) дослід
- в) бесіда
- г) спостереження в природі

11. До якої групи методів навчання відносяться гра, дослід, експеримент, моделювання, праця в природі?

- а) словесні
- б) пояснювально-ілюстративні
- в) наочні
- г) практичні

12. Для ознайомлення дітей з явищами природи, уявлення про які складаються довгий час, краще за все здійснювати:

- а) на занятті
- б) під час прогулянок
- в) під час екскурсій
- г) під час праці в природі

13. У якій віковій групі організовується чергування дітей в куточку природи:

- а) старша група
- б) 1-а молодша група
- в) 2-а молодша група
- г) середня група

14. Яке спостереження дозволяє побачити послідовність розвитку і зміни об'єкта?

- а) короткотривале
- б) довготривале
- в) епізодичне
- г) вибіркоче

15. Найбільш складним видом праці в природі для дітей дошкільного віку є:

- а) праця поруч
- б) колективна праця
- в) спільна праця
- г) індивідуальна праця

16. Яка кількість спостережень за один цикл проводиться у 2-ій молодшій групі:

- а) 3 – 5
- б) 4 – 6
- в) 5 – 7
- г) 1 – 2

17. Екологія – наука, що вивчає:

- а) пристосованість організмів до умов довколишнього середовища
- б) технології отримання нових сортів рослин і порід тварин
- в) анатомо-фізіологічна будову живих організмів
- г) господарське значення рослин і тварин

18. З якого віку слід починати екологічне виховання дітей?

- а) з раннього віку
- б) з дошкільного віку
- в) з молодшого шкільного віку
- г) з середнього дошкільного віку

19. Яке формулювання завдання екологічного виховання дітей дошкільного віку є правильним?

- а) формування бережливого ставлення до природи
- б) формування гуманного ставлення до природи
- в) формування інтересу до природи
- г) формування любові до природи

20. Екологічна освіта в дошкільному закладі повинна здійснюватися:

- а) у вигляді окремих заходів

- б) в межах організованого систематичного педагогічного процесу
- в) за бажанням вихователя
- б) за бажанням батьків

21. Екологічна вихованість виявляється:

- а) у знанні правил поведінки в природі
- б) у наявності оцінювальних суджень
- в) у готовності прийти на допомогу живій істоті
- г) у гуманному ставленні до об'єктів природи

22. Які методи ознайомлення з природою відносяться до практичних?

- а) розглядання пейзажної художньої картини
- б) експеримент
- в) бесіда
- г) читання художньої літератури

23. З метою формування естетичного ставлення до природи найкраще використовувати:

- а) репродукції художніх картин
- б) предметні картинки
- в) ілюстрації до художніх творів
- г) моделі

ГЛОСАРІЙ

Валеологія – наука про здоров'я, механізми збереження та формування фізичного, психічного, соціального, духовного здоров'я людини в умовах її життєдіяльності (З.П. Плохій)

Екологія – комплексна наука, що є міждисциплінарною галуззю, яка вивчає устрій та функціонування багаторівневих систем у природі та в суспільстві в їхньому взаємозв'язку, шляхи виживання природи і людства в умовах швидких темпів розвитку світової цивілізації (З.П. Плохій).

Екологічна компетентність – складова екологічної культури, усвідомлене володіння екологічними знаннями, способами прийняття рішень, моральними нормами, цінностями, необхідними для екологічно доцільної діяльності (З. П. Плохій).

Екологічна культура – форма духовного і практичного освоєння особистістю світу Природи, «кодекс поведінки» у природному довкіллі (З.П. Плохій)

Екологічна вихованість – складна полікомпонентна властивість особистості, її інтегральна якість, що характеризує поведінку і дії особистості в різноманітних типологічних ситуаціях міжособистісної взаємодії у процесі вивчення і охорони довкілля, в умінні і бажанні адекватної оцінки і самооцінки результатів власної чи колективної дії, спрямованої на збереження природи (Г. Бєленька, О.А. Половіна).

Екологічна культура – частина загальнолюдської культури; соціально значуща діяльність людини у природі за її екологічними законами у взаємозв'язку з її результатами – матеріальними й духовними цінностями, правовими нормами, народними звичаями і традиціями (Г. Бєленька, О.А. Половіна).

Екологічне виховання – складова екологічної освіти, ознайомлення дітей із природою, в основу якого покладено екологічний підхід, за якого

педагогічний процес спирається на основні ідеї та поняття екології (Г. Беленька, О. Половіна).

Екологічне виховання – формування в дитини здатності та бажання діяти відповідно до екологічних знань, здобутих у процесі навчання (З.П. Плохій).

Екологічно доцільна поведінка – дії і вчинки у довкіллі, що безпосередньо пов'язані із задоволенням життєвих потреб у взаємодії з довкіллям без порушення екологічної рівноваги та гармонійного розвитку особистості і природи як рівнозначних цінностей (Г. Беленька, О. Половіна).

Еколого-природнича компетентність дошкільника – складник його життєвої компетентності – становить конкретні знання про природу, позитивне емоційно-ціннісне ставлення до її компонентів, обізнаність із правилами природокористування та їх дотримання (Г. Беленька, О. Половіна).

Екологічна свідомість – складова свідомості особистості, пов'язана з відображенням процесів взаємодії людини, суспільства з об'єктами та явищами природи (З.П. Плохій).

Екоцентричний тип екологічної свідомості – система уявлень про світ, для якої є характерними зорієнтованість на екологічну доцільність, відсутність протиставлення людини і природи, сприйняття природних об'єктів як повноправних суб'єктів, баланс прагматичної і непрагматичної взаємодії з природою (Г. Беленька, О. Половіна).

Екологічне знання – ланка зв'язку особистості зі світом Природи, спосіб усвідомлення свого місця в ньому (З.П. Плохій).

Екологічна стежка – спеціально обладнана невелика територія у природному довкіллі для спостереження за об'єктами та явищами природи і їхньому середовищі існування, розвитку екологічного мислення, навчання екологічно доцільної поведінки (З.П. Плохій).

Екскурсія – форма і метод навчально-виховної роботи, що дозволяє організувати спостереження і вивчення різноманітних предметів і явищ у природних умовах (Г. Беленька, О. Половіна).

Екологічне мислення – здатність усвідомлювати взаємозв'язки в природному доквіллі, прогнозувати наслідки їх порушення в певній екологічній ситуації та відповідно діяти з метою запобігання їм та відновлення (З.П. Плохій).

Експеримент, дослід – форма пізнання об'єктивної дійсності, один з основних методів наукового дослідження, в якому вивчення явищ відбувається за допомогою доцільно вибраних або штучно створених умов, що забезпечують появу тих процесів, спостереження яких необхідне для встановлення закономірних зв'язків між явищами (Рахманов А. О.).

Заняття – форма організації навчання, за якої вихователь, працюючи з усією групою дітей у встановлений режимом час, організовує і спрямовує пізнавальну діяльність з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини (Г. Беленька, О. Половіна).

Позитивне емоційно-ціннісне ставлення – отримання задоволення від спілкування з природою, емоційне сприйняття природних об'єктів та явищ, бажання та потреба зберегти природне доквілля, усвідомлення цінності природи для життя людини, її самоцінності (Г. Беленька, О. Половіна).

Природа – матеріальний світ Всесвіту (З. Плохій)

Прогулянки – повсякденна форма роботи, де діти, спостерігаючи, ознайомлюються з тими ознаками об'єктів природи, уявленнями про які складаються протягом тривалого часу (О.А. Половіна).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Беленька Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2013. 115 с.
2. Горопаха Н. М. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
3. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основ природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.: Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. – Кременчук: ПП «Бітарт», 2019. 46 с.
4. Калашник В., Курлянцева О. Екологічна стежина для розвитку дитини. Дошкільне виховання. 2011. №4. С. 27-29.
5. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка / К. Л. Крутій, І. Б. Стеценко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2017. 124 с.
6. Основи природознавства з методикою. Методичні рекомендації для студентів вищих педагогічних навчальних закладів освіти спеціальності 6.01.01.01. «Дошкільна освіта» / Уклад. О.П. Соцька, Г.І. Молодецька. Одеса: ТОВ «Удача», 2012. – 153 с.
7. Плохій З. Еколого-розвивальне середовище дошкільного навчального закладу (інноваційні підходи). Дошкільне виховання. 2010. №7. С. 6-10.
8. Ситникова Г. Ю. Система роботи з формування екологічної освіти та виховання дітей молодшого дошкільного віку. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2011. 276 с.
9. Соломеннікова О.А. Екологічне виховання в дитячому садку. К.: Ранок, 2007. 72 с.
10. Соцька О. П. Від знань та емоцій до еколого доцільної поведінки / О. П. Соцька // Дошкільне виховання. 2014. № 11. С. 24-27.

11. Соцька О. П. Генеза еколого-естетичного розвитку особистості дитини раннього віку / О. П. Соцька, Н. Рамазашвілі // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: зб. наук. пр. 2016. № 1. С. 75-79.

12. Тимофеева О. Кришталеві джерела: методичний посібник для педагогів та батьків з питань формування екологічної компетентності дошкільників. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 216 с.

Допоміжна література

1. Беленька Г. В. Природничі науки у казках, запитаннях, дослідах / Г.В. Беленька. К.: Шк. світ, 2011. - 128 с.

2. Бочелюк О. І., Горопаха Н. М. Кімнатне квітникарство в дошкільному закладі. Вид. 2-ге, доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. 240 с.

3. Виховання культури сортування сміття та поводження з відходами: молодший дошкільний вік / за заг. ред. Н. М. Шаповал. Тернопіль: Мандрівець, 2020. 152 с.

3. Калашник В., Курлянцева О. Екологічна стежина для розвитку дитини. *Дошкільне виховання*. 2011. №4. С. 27-29.

4. Масловська О. Формування у старших дошкільників екологічної свідомості засобами розвиваючого навчання: метод. посіб. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. 56 с.

5. Плохій З. Еколого-розвивальне середовище дошкільного навчального закладу (іноваційні підходи). *Дошкільне виховання*. 2010. №7. С. 6-10.

6. Ситникова Г. Ю. Система роботи з формування екологічної освіти та виховання дітей молодшого дошкільного віку. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2011. 276 с.

7. Стребна О.В. Роль природи у формуванні дитячої особистості (на матеріалі спадщини В.О. Сухомлинського) / О.В. Стребна // Таврійський вісник освіти. 2015. № 2 (2). С.67-73.

Законодавчі та нормативні документи

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Державний стандарт дошкільної освіти (нова редакція). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Програми розвитку дітей: Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
3. Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів. Веб-сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Університету Ушинського. URL: <https://unilib.library.pdpu.edu.ua/>
2. Всеосвіта Національна освітня платформа. URL : <https://vseosvita.ua/>
3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/doshkilna-osvita>
4. Офіційний веб-портал Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64508